

Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

- rozpoznawanie potrzeb dziecka

Specjalne potrzeby edukacyjne – sytuacja, w której uczeń nie jest w stanie sprostać wymaganiom szkolnego uczenia się bez specjalnej pedagogicznej pomocy. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci i młodzieży wynikają ze zindywidualizowanego sposobu nabywania wiedzy i umiejętności w procesie uczenia się, określonego specyfiką ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego. Odnoszą się do dzieci i młodzieży ze specjalnymi trudnościami w uczeniu się (z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, które wymagają zastosowania specjalnej organizacji procesu edukacyjnego). Są to uczniowie:

- niepełnosprawni (w rozumieniu prawa oświatowego), czyli posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
- niesłyszący, słabosłyszący,
- niewidomi, słabowidzący,
- z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
- z upośledzeniem umysłowym,
- z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
- z niepełnosprawnościami sprzężonymi,
- niedostosowani społecznie,
- zagrożeni niedostosowaniem społecznym.

Specjalne potrzeby edukacyjne to pojęcie odnoszące się także do dzieci i młodzieży ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Są to dzieci w normie intelektualnej, mające trudności w przyswajaniu treści dydaktycznych, wynikające ze specyfiki ich funkcjonowania poznawczo-percepcyjnego. Są to dzieci, u których stwierdzono:

- niższe niż przeciętne możliwości intelektualne,
- dysleksję (ryzyko dysleksji),
- dysgrafię,
- dyskalkulię,
- dzieci z zaburzeniami komunikacji językowej,
- z chorobą przewlekłą,
- w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej,
- z trudnościami wynikającymi z zaniedbań środowiskowych,
- z trudnościami adaptacyjnymi, związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Specjalne potrzeby edukacyjne posiadają także **dzieci szczególnie uzdolnione**.

§ 7. Zajęcia rozwijające uzdolnienia organizuje się dla uczniów szczególnie uzdolnionych (zajęcia prowadzi przy wykorzystaniu aktywizujących metod pracy).

Liczba uczestników zajęć nie może przekraczać 8.

Zajęcia rozwijające uzdolnienia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju prowadzonych zajęć.

Poziom diagnostyczny – rozpoznawanie potrzeb dziecka

Wśród uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą znaleźć się dzieci:

a) posiadające orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,

b) posiadające inne orzeczenia i opinie:

– orzeczenie o potrzebie indywidualnego, obowiązkowego, rocznego przygotowania przedszkolnego,

– orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania,

– opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej.

c) bez orzeczenia i opinii – rozpoznanie zostaje dokonane na poziomie placówki.

Zespół osób bezpośrednio pracujących z dzieckiem dokonuje rozpoznania potrzeb na podstawie otrzymanych dokumentów (opinii, orzeczeń) bądź na podstawie własnych obserwacji. Rozpoznanie, tak jak każda diagnoza, ma charakter ciągły i powinno dokonywać się zespołowo, mając na względzie ustawiczne kontrolowanie przebiegu i efektów podejmowanych działań.

Rozpoznanie wstępne przeprowadzane w przedszkolu, szkole lub placówce ma na celu zdobycie możliwie kompletnej wiedzy o możliwościach psychofizycznych i indywidualnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych ucznia. Informacje zawarte w orzeczeniach czy opiniach wydawanych przez poradnie mają zazwyczaj charakter ogólny i są niewystarczające do zaplanowania konkretnych działań wspierających.

Rozpoznanie monitorujące, przeprowadzane po określonym czasie, ma na celu pozyskanie informacji pozwalających na dokonanie oceny efektywności podejmowanych działań. Służy planowaniu dalszego wsparcia.

W skład zespołu wchodzi następujące osoby:

- nauczyciele,
- wychowawcy grup wychowawczych,
- specjaliści prowadzący zajęcia z dzieckiem.

Zespół współpracuje z:

- rodzicami dziecka,
- poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, w tym specjalistycznymi,
- placówkami doskonalenia nauczycieli,
- innymi placówkami (np. przedszkolami, szkołami),
- organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży.

Zadania zespołu:

1. Analiza orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego posiadanego przez ucznia. Zgodnie z przepisami prawa, w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego znajdują się diagnoza, zalecenia i uzasadnienie.

- W diagnozie są zawarte ogólne informacje o możliwościach, ograniczeniach i potencjale rozwojowym dziecka. Diagnozę zawartą w orzeczeniu należy potraktować następująco: w opinii ciała orzekającego, zgodnie z obecnym stanem wiedzy dziecko nie będzie w stanie samodzielnie poradzić sobie z własną edukacją.

- W zaleceniach wskazane są warunki realizacji potrzeb edukacyjnych, których spełnienie byłoby pożądane, m.in.: formy stymulacji, rewalidacji, terapii, usprawniania, rozwijania potencjalnych możliwości i mocnych stron dziecka oraz inne formy wsparcia psychologiczno-pedagogicznego, a także najkorzystniejsze dla niego formy kształcenia specjalnego.
- W uzasadnieniu przedstawione są m.in. spodziewane efekty działań (diagnoza prognostyczna).

Należy wziąć pod uwagę, że w treści dokumentu są podane wyniki diagnozy przeprowadzonej w kategoriach orzecznictwa. Oznacza to, że specjaliści stwierdzili przekroczenie określonych kryteriów. Orzeczenie nie dostarcza kompletnych informacji o uczniu. Badanie przeprowadzone w gabinecie psychologicznym nie pozwala zaobserwować na przykład funkcjonowania ucznia w grupie rówieśniczej.

2. Przeprowadzenie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia.

Zgodnie z przepisami prawa zespół dokonuje wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz w roku szkolnym. W przypadku, gdy dokonujemy ponownej oceny (po przyjętym okresie realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego) ocena ta musi uwzględniać również ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielonej uczniowi. Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania ucznia jest podstawą opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego.

- Opracowanie wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia zależy od rodzaju i głębokości rozpoznawanych zaburzeń oraz zastosowanych narzędzi diagnostycznych.
- Opracowanie to powinno uwzględniać podział informacji, wynikający z badań poszczególnych członków zespołu: specjalistów (np. logopedy, psychologa, pedagoga szkolnego i in.), nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych.
- Wybór formy dokumentowania może być zróżnicowany, np.: arkusz, karta, zeszyt w zależności od potrzeb czy rozległości rozpoznania, jak też wypracowanego w przedszkolu, szkole lub placówce wzoru.

3. Opracowanie wyników rozpoznania i określenie specjalnych potrzeb edukacyjnych ucznia.

W modelu pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego zaproponowany został następujący podział wyników rozpoznania:

- cechy korzystne dla rozwoju w zakresie warunków, przebiegu i wyników uczenia się,
- cechy niekorzystne rozwoju w zakresie warunków, przebiegu i wyników uczenia się,
- grupa potrzeb w zakresie dostosowania otoczenia, rodzaju pomocy i wsparcia przez inne osoby (np. specjalistów) .

Do opracowania wyników rozpoznania i określenia specjalnych potrzeb edukacyjnych ucznia wykorzystujemy model określający mocne strony ucznia, jego trudności oraz sposoby dostosowania wymagań.

Zadania Placówki

Placówka zapewnia:

- Realizację zaleceń zawartych w orzeczeniach,
- Warunki do nauki (sprzęt, pomoce dydaktyczne),
- Zajęcia specjalistyczne z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- Inne zajęcia ze względu na indywidualne potrzeby rewalidacyjne, resocjalizacyjne, socjoterapeutyczne,
- Integrację ze środowiskiem rówieśników,
- Przygotowanie do samodzielności.

Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (ostatnie zmiany – maj 2017 r.)
2. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe
3. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę Prawo oświatowe
4. USTAWA z dnia 21 kwietnia 2017 r. o zmianie ustawy o systemie informacji oświatowej oraz niektórych innych ustaw
5. Rozporządzenie MEN w sprawie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach z dnia 9 sierpnia 2017 r.